

หน่วยที่ 11 เทคนิคการกำหนดกลยุทธ์

เค้าโครงเนื้อหา

ตอนที่ 11. แนวคิดการกำหนดกลยุทธ์

11.1.1 วิวัฒนาการและกระบวนการการบริหารเชิงยุทธ์

11.1.2 ความสัมพันธ์ในทางกลยุทธ์

11.1.3 หลักเกณฑ์การเลือกกลยุทธ์

ตอนที่ 11.2 การกำหนดกลยุทธ์จากสภาพปัญหา วิสัยทัศน์ นโยบาย และแผนงาน

11.2.1 การกำหนดกลยุทธ์จากสภาพปัญหา

11.2.2 การกำหนดกลยุทธ์จากวิสัยทัศน์ นโยบาย และแผนงาน

ตอนที่ 11.3 การกำหนดกลยุทธ์โดยวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคาม

และวิธีการอื่น

11.3.1 การกำหนดกลยุทธ์โดยวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคาม

11.3.2 การกำหนดกลยุทธ์โดยวิธีการอื่น ๆ

.....

...

ตอนที่ 11.1 แนวคิดการกำหนดกลยุทธ์

11.1.1 วิวัฒนาการและกระบวนการการบริหารเชิงยุทธ์

1. วิวัฒนาการของการบริหารกลยุทธ์

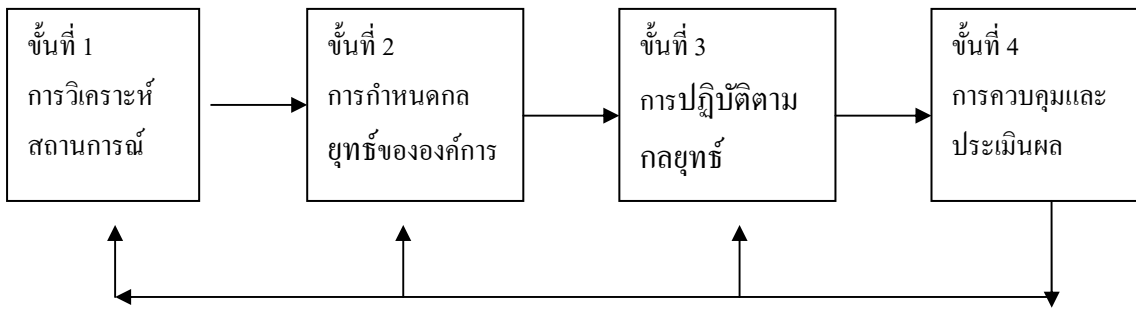
- “กลยุทธ์” มาจากภาษากรีกโบราณ คือ คำว่า Strategia หรือ Strategos
- “กลยุทธ์” : ศิลปะและศาสตร์ของแนวการบังคับบัญชา
- ในแง่การบริหารงานทั่วไป : แนวทางการดำเนินงานที่จะนำไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุตามนโยบาย หรือ วัตถุประสงค์ที่องค์กรได้กำหนดไว้
- ในทางธุรกิจ : วิธีการออกแบบหรือการดำเนินงานให้เหมาะสมต่อการกำหนดจุดหมายปลายทางของธุรกิจในอนาคต
- ในทางสาธารณสุข : ยุทธศาสตร์ : หลักอันเป็นกรอบการดำเนินงานการพัฒนา เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดที่กำหนดไว้ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9)
- นักวิชาการ : กลยุทธ์ : เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวางแผนที่จะช่วยให้ทราบจุดยืน(Where you are) ที่เป็นผู้มีอยู่และสิ่งที่จะต้องการจะเป็นในอนาคต (Where you want to be)
- พ.ศ. 2503 : คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัย ฮาร์วาร์ด (Harvard Business School) USA.
เป็นแกนนำให้มีการศึกษาด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์
↓
ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางและแพร่หลาย
และเข้าไปมีบทบาทในศาสตร์อื่น ๆ รวมทั้งทางการบริหารสาธารณสุขด้วย
- หลักการของ “5ps” : Prof. Henry Mintzberg เสนอขอบข่ายกลยุทธ์ หลายประเด็นดังนี้
  - + กลยุทธ์คือ แผนงาน
  - + กลยุทธ์คือ แบบแผน หรือ รูปแบบ
  - + กลยุทธ์คือ การกำหนดฐานะ หรือตำแหน่ง
  - + กลยุทธ์คือ กลวิธีในการเดินหมาก
  - + กลยุทธ์คือทัศนภาพ

2. กระบวนการการบริหารเชิงยุทธ์

- การจัดการเชิงกลยุทธ์ (The Strategic Management)

: กระบวนการ : แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน

- 2.1 การวิเคราะห์สถานการณ์ (Conduct a Situation Analysis)
- 2.2 การกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร (Formulate the Organizational Strategy)
- 2.3 การปฏิบัติตามกลยุทธ์ (Implement the Strategy)
- 2.4 การควบคุมและประเมินผลตามกลยุทธ์(Maintain Strategic Control & Evaluation)

- T.L. Wheelen and J.D. Hunger ได้กำหนดรายละเอียดของขั้นตอนที่ลึกและแตกย่อย ออกไป โดยผูกโยงกับหลักการคิดในเชิงการตัดสินใจ (Strategic Decision-Making Process)

(ขอให้ศึกษาจากภาพ 11.4 กระบวนการตัดสินใจในเชิงกลยุทธ์ หน้า 170)

มีขั้นตอนที่แตกย่อยแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินผลการปฏิบัติงานในปัจจุบันของหน่วยงาน
2. การตรวจสอบและประเมินส่วนที่ได้กำหนดไว้แต่เดิมขององค์กร
3. การทบทวนผู้บริหารกลยุทธ์โดยคณะกรรมการหรือผู้บริหารระดับสูง
4. การวิเคราะห์ห้วงศ์ประกอบของกลยุทธ์ : SWOT Analysis
5. การทบทวนและปรับทิศทางของภารกิจและวัตถุประสงค์ใหม่
6. การกำหนดกลยุทธ์ ประเมินทางเลือก และเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สุด
7. การดำเนินการตามกลยุทธ์
8. การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ที่ได้ปฏิบัติงานไปแล้ว

11.1.2 ความสัมพันธ์ในทางกลยุทธ์

(ภาพประกอบหน้า 171)

1. การกำหนดกลยุทธ์แต่ละระดับในภาครัฐ

โดยทั่วไปอาจจะแบ่งความรับผิดชอบของผู้บริหารได้ 3 ระดับ ดังนี้

- 1.1 ความรับผิดชอบของนักบริหารระดับสูง
- 1.2 ความรับผิดชอบของนักบริหารระดับกลาง
- 1.3 ความรับผิดชอบของนักบริหารระดับต้น หรือระดับปฏิบัติการ

2. การกำหนดกลยุทธ์แต่ละระดับในภาคเอกชน

ซึ่งมีส่วนดูแลสุขภาพของประชาชนในอีกบทบาทหนึ่ง เช่น บริษัทจำหน่ายอาหาร ยา เวชภัณฑ์ หรือหน่วยงานส่งเสริมสุขภาพ ทั้งในระดับมูลนิธิ หรือ NGO ต่าง ๆ

ภาคราชการ : หน่วยงานหรือประเภทของแผน เป็นตัวกำหนด

ภาคเอกชน : ลักษณะของงาน เป็นตัวกำหนด

มักจะจัดลำดับความสัมพันธ์ของกลยุทธ์ แบ่งเป็น 3 ระดับลดหลั่นกัน ดังนี้

(ภาพ หน้า 173)

Corporate Strategy (ระดับบริษัท)

Business Strategy (ระดับผู้จัดการฝ่าย)

Function Strategy (ระดับผู้จัดการปฏิบัติการ)

2.1 กลยุทธ์ระดับบริษัท (Corporate Strategy)

เช่น การกำหนดกลยุทธ์ เพื่อการขยายตัวทางธุรกิจ

1. กลยุทธ์หลัก

- กลยุทธ์การเจริญเติบโต
- กลยุทธ์ความคงที่
- กลยุทธ์การตัดทอน/การป้องกัน
- กลยุทธ์ร่วมกัน

2. กลยุทธ์การจัดสรรทรัพยากร

- แมทริกซ์ความเจริญเติบโต-ส่วนครองตลาด BCG
- การกลั่นกรองธุรกิจแบบ GE (GE business screen)

2.2 กลยุทธ์ระดับหน่วยธุรกิจ (Business Strategy)

ตามแนวคิดของ Porter การได้เปรียบทางการแข่งขัน จะประกอบด้วยกลยุทธ์ดังนี้

- การสร้างความแตกต่างที่เหนือกว่าคู่แข่ง
- ความเป็นผู้นำด้านต้นทุน
- การปรับตัวที่รวดเร็ว

สำหรับกลยุทธ์การปรับตัวให้รับต่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของ Miles and Snow จะประกอบด้วย

- กลยุทธ์ผู้ป้องกัน
- กลยุทธ์ผู้แสวงหา
- กลยุทธ์ผู้วิเคราะห์
- กลยุทธ์ผู้ตอบโต้

2.3 กลยุทธ์ระดับหน้าที่ (Functional Strategy)

- เช่น
  - กลยุทธ์การตลาด
  - กลยุทธ์การเงิน
  - กลยุทธ์การผลิต
  - กลยุทธ์การปฏิบัติการ

11.1.3 หลักเกณฑ์การเลือกกลยุทธ์

1. หลักเกณฑ์ประกอบการพิจารณากำหนดกลยุทธ์ เช่น

- โอกาสที่จะบรรลุเป้าหมาย
- ระดับของกลยุทธ์ต้องเข้ากับหลักเกณฑ์มาตรฐาน
- จะช่วยจัดหรือลดอุปสรรคและข้อขัดข้องที่อาจจะเกิดขึ้นจากการนำไปใช้

2. ข้อพึงระวังในการกำหนดรูปแบบกลยุทธ์ เช่น

- เข้าใจง่ายและมีคำอธิบายเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจน ถ้าเป็นการเสนอเพื่อการพิจารณา
- การอธิบายให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจ ควรต้องอธิบายรายละเอียดเป็นขั้นตอนและมีระบบ

3. ความสำเร็จและความล้มเหลวของการเลือกกลยุทธ์

ผลลัพธ์ดังกล่าวอาจจะเกิดจากความบกพร่อง ดังนี้

- 3.1 เกิดจากการละเลยการวิเคราะห์ที่ดีพอ
- 3.2 เกิดจากการวิเคราะห์ที่เข้าข้างตนเอง
- 3.3 เกิดจากการวิเคราะห์ที่ไร้ประโยชน์

.....

ตอนที่ 11.2 การกำหนดกลยุทธ์จากสภาพปัญหา วิสัยทัศน์ นโยบาย

และแผนงาน

11.2.1 การกำหนดกลยุทธ์จากสภาพปัญหา

ระดับปัญหา = สภาพที่เป็นจริง – สภาพที่ต้องการ
หรือ

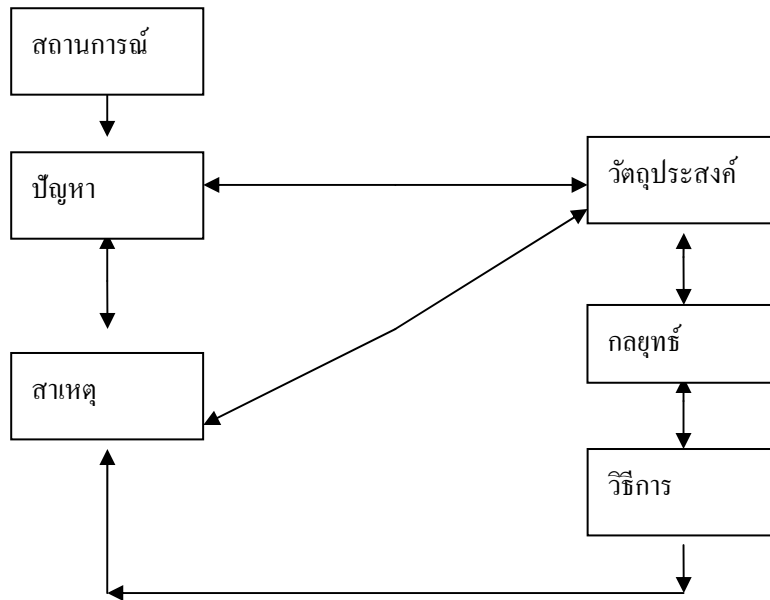
ระดับปัญหา = สภาพที่เป็นจริง – ระดับมาตรฐานที่ควรจะเป็น

(ศึกษาภาพ หน้า 181 แสดงขั้นตอนการกำหนดปัญหาสาธารณสุขของโครงการ)

*การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาสาธารณสุขจะมุ่งไปที่ประเด็นวิกฤตก่อน

การวางแผนกลยุทธ์เพื่อแก้ไขปัญหา

- ปัญหาคืออะไร
- มีสาเหตุมาจากอะไร
- วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาคืออะไร
- กลยุทธ์และวิธีการแก้ปัญหาคืออย่างไร

ภาพ แสดงกระบวนการแก้ปัญหา

กระบวนการตัดสินใจในการแก้ปัญหา มีลักษณะที่สำคัญ 5 ประการคือ

1. ระบุและวิเคราะห์ปัญหา
2. ระบุวัตถุประสงค์
3. คิดค้นทางเลือกในการแก้ปัญหา
4. การวิเคราะห์เปรียบเทียบและจัดลำดับทางเลือก
5. การตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด

11.2.2 การกำหนดกลยุทธ์จากวิสัยทัศน์ นโยบาย และแผนงาน

1. ในภาครัฐ

กลยุทธ์ในระดับนโยบาย(policy Strategy) และแผนกลยุทธ์ (Strategy Plan)มักจะพบเสมอในแวดวงราชการที่มีระดับขั้นของแผน จากระดับบนของกระทรวง ทบวงลงมาสู่ระดับกลาง ในระดับของกรมและระดับปฏิบัติการ ดังปรากฏในภาพหน้า 187

ในปัจจุบันการกำหนดวิสัยทัศน์ แยกส่วนในแต่ละกระทรวง อาจไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่สลับซับซ้อนของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเช่นในปัจจุบันได้ จึงจำเป็นต้องกำหนดร่วมของหน่วยงานหรือของประเทศขึ้น ดังเช่น

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ที่จะยึดหลักการพัฒนาประเทศ ตาม “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”
- แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ :แผนงานระดับประเทศ ซึ่งทุกหน่วยงานของภาครัฐ (กระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ) จะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบ
- ในส่วนกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดยุทธศาสตร์ จากวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์,เป้าหมาย ดังนี้

วิสัยทัศน์ : กระทรวงสาธารณสุขจะเป็นองค์กรหลักในการกำหนดนโยบาย และมาตรฐาน กำกับดูแล สนับสนุนและประสานกับทุกองค์กรในสังคม ในการพัฒนาระบบสุขภาพของชาติ ให้เป็นไปตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์ : กำหนดไว้ 5 ประการ เช่น

- เพื่อปฏิรูปโครงสร้าง องค์กร พัฒนาระบบบริหารจัดการกระทรวงสาธารณสุข...
- เพื่อสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า
- เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านสุขภาพ

เป้าหมาย : มี 6 ข้อ เช่น

- ปรับปรุงระบบ/ขนาด และ โครงสร้างองค์กร/กลไกให้สอดคล้องกับภารกิจใหม่
- คนไทยทุกคนมีหลักประกันสุขภาพ
- ระบบบริการสาธารณสุขมีศักยภาพสูง

ยุทธศาสตร์ : มี 7 ประเด็น เช่น

- การพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อสุขภาพ
- การพัฒนาหลักประกันด้านสุขภาพและคุณภาพบริการ
- การพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพประชาชนและศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชน

2. ในภาคเอกชน

จะให้ความสนใจในทางเลือกที่ดีที่สุด ที่จะให้ผลตอบแทนมากที่สุด ภายใต้ความเสี่ยงที่พอจะรับได้

การกำหนดกลยุทธ์มักจะแยกเป็นประเด็นที่สำคัญดังนี้

- 1.1 การตลาด (Marketing)
- 1.2 ผลิตภัณฑ์หรือบริการ (Product or Services)
- 1.3 การจัดองค์กร (Organization)
- 1.4 ด้านบุคลากร (Personnel)
- 1.5 ความเจริญเติบโต (Growth)
- 1.6 การเงิน (Finance)
- 1.7 อื่น ๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ (Public Relation)

.....

11.3 การกำหนดกลยุทธ์โดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและ ภาวะคุกคามและวิธีการอื่น

11.3.1 การกำหนดกลยุทธ์โดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและ ภาวะคุกคาม

1. การกำหนดกลยุทธ์โดยการประยุกต์ SWOT Analysis : ภาครัฐ

โดยสามารถสรุปเป็นขั้นตอนที่สำคัญ 10 ประการ คือ

1.1 การกำหนดข้อตกลงหรือแนวคิดเบื้องต้นในการวางแผนกลยุทธ์

- 1.2 อำนาจหน้าที่ขององค์กร
- 1.3 กำหนดพันธกิจและบริการหรือค่านิยมขององค์กร
- 1.4 การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน
- 1.5 ระบุประเด็นที่จะนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์
- 1.6 การกำหนดกลยุทธ์
- 1.7 ทบทวนและอนุมัติกลยุทธ์และแผน
- 1.8 การกำหนดรายละเอียดของแผน
- 1.9 การนำแผนไปปฏิบัติ
- 1.10 การประเมินผล

2. การกำหนดกลยุทธ์โดยการประยุกต์ SWOT Analysis : ภาคเอกชน

การวางแผนโดยเริ่มจากการ

2.1 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment)

- วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั่วไปของสังคม : PEST Analysis

P = Political Component

E = Economic Component

S = Sociocultural Component

T = Technological Component

- วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของงาน (Task Environment)

1. เป็นการวิเคราะห์เพื่อความเข้าใจกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) ที่เกี่ยวข้องกับงาน

2. Michael E. Porter : The Five Competitive Forces” Model

(ดูภาพประกอบ หน้า 202)

2.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment)

พิจารณาปัจจัยที่สำคัญ 3 ประเด็น คือ

1. ทรัพยากร (Resource)
2. ความสามารถหลัก (Core Competencies)
3. มาตรฐานการเปรียบเทียบกับบริษัทคู่แข่ง (Benchmarking)

(ดูภาพประกอบหน้า 203)

2.3 จัดทำ TOWS matrix/SWOT matrix เพื่อจัดทำทางเลือกของกลยุทธ์

ประกอบด้วยปัจจัยภายในคือ 1. จุดอ่อน(W = Weakness) 2. จุดแข็ง(S= Strengths)

และปัจจัยภายนอก 1.ภาวะคุกคาม/ข้อจำกัด (T= Threats)

2. โอกาส (O= Opportunities)

- เมื่อทำเป็นตาราง (ภาพที่ 11. 1 หน้า 205) จะได้ทางเลือกกลยุทธ์ 4 แบบ คือ

๑.กลยุทธ์ SO : จุดแข็งภายในดีและยังมีโอกาสจากภายนอกที่ดีด้วย เป็นกลยุทธ์ที่ควร
จะเลือกมากที่สุด

๒.กลยุทธ์ ST : เป็นกลยุทธ์ที่องค์กรเลือกใช้จุดเด่นของตนเอง ภายใต้ข้อจำกัดของสถานการณ์ภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้

๓.กลยุทธ์ WO : เป็นการกำหนดกลยุทธ์ของกิจการที่พอจะมีโอกาสอยู่บ้าง แต่ต้องตัดจุดอ่อนที่อาจจะกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กร

๔.กลยุทธ์ WT : เป็นทางเลือกของกลยุทธ์ที่อาจเรียกว่า ตั้งรับ โดยพยายามลบจุดอ่อนและหลีกเลี่ยงข้อจำกัดต่าง ๆ ซึ่งในบางสถานการณ์ไม่สามารถเลือกกลยุทธ์ทางด้านอื่นได้

11.3.2 การกำหนดกลยุทธ์โดยวิธีการอื่น ๆ

1. การกำหนดกลยุทธ์ตามตัวของ Boston Consulting Group (BCG)

ได้เสนอแนวคิดการวิเคราะห์การวางทิศทางกลยุทธ์ว่าจะรุกหรือจะรับในทางธุรกิจ โดยนำปัจจัยทางความเจริญเติบโตของตลาด มาเปรียบเทียบกับส่วนแบ่งทางการตลาดที่เป็นจริง (โดยทั้งสองปัจจัยแบ่งระดับออกเป็น สูง และ ต่ำ) ในรูปของ Matrix (ตารางหน้า 208)

จะได้กลยุทธ์ 4 แบบคือ

แบบดาวรุ่ง (stars)

แบบวัวเงิน (Cash Cow)

แบบเด็กมีปัญหา (Problem Child) หรือนางแมวป่า (Wild Cats)

แบบสุนัขเฝ้าบ้าน (Dogs)

2. การกำหนดกลยุทธ์การแข่งขันกับเวลาเพื่อความสำเร็จขององค์กร (Time Based Strategy :TBS)

2.1 เป้าหมายหลักของ TBS เสนอประเด็นที่สำคัญไว้ 6 ประการ คือ

- ตอบสนองลูกค้าให้ตรงตามความต้องการในเวลาที่ถูกค้าคาดหวัง
- การนำข้อมูลมาใช้ทันกับเวลาที่ต้องการ ประกอบการทำงาน
- ทุกฝ่ายงานต้องพยายามสร้างสรรค์บริการงานใหม่หรือผลิตภัณฑ์ใหม่
- จะต้องสร้างความแตกต่างและหลากหลายทางด้านบริการหรือผลิตภัณฑ์
- จะมีการนำเทคโนโลยีหรือวิธีการทำงานใหม่มาใช้
- จะต้องให้ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการพอใจในบริการที่จะตรงและทันความต้องการ

2.2 กลยุทธ์การแข่งขันกับเวลาที่นำมาใช้ทางธุรกิจ

- จะเริ่มต้นจากฝ่ายบริหารที่ต้องตัดสินใจและสั่งการที่จะดำเนินการ

3. กำหนดกลยุทธ์ในการแข่งขันตามแนวคิดของ Porter (Porter's Generic Competitive Strategies)

ได้สร้างกลยุทธ์ใน 3 แบบคือ

3.1 กลยุทธ์ความเป็นผู้นำด้านต้นทุน (Cost Leadership)

3.2 กลยุทธ์ที่เน้นความแตกต่าง (Differentiation) และความหลากหลายของผลิตภัณฑ์

3.3 กลยุทธ์ที่เน้นเฉพาะส่วน (Focus)

ในแต่ละกลยุทธ์ องค์กรต้องเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านทักษะ ทรัพยากร และ ลักษณะเฉพาะขององค์กร

4.การกำหนดกลยุทธ์โดยการเปรียบเทียบกับองค์กรหรือหน่วยงานชั้นนำที่ประสบความสำเร็จ (Benchmarks)

ความสำเร็จ (Benchmarks)

Benchmarks : การที่ผู้บริหารเลือกที่จะพิจารณาการบริหารจัดการขององค์กรอื่นที่เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุด เพื่อนำมาใช้เป็นตัวอย่างและปรับให้เข้ากับองค์กรของตนเอง ให้เกิดความก้าวหน้าและทัดเทียมกัน

การเลือกตัวอย่างที่ดี โดยปกติอาจจะเลือกได้ 2 ทางคือ

4.1 พิจารณานำหน่วยงานหรือองค์กรของกลุ่มแข่งขัน (Competitive Benchmarking)

4.2 พิจารณาจากหน้าที่ทั่วไป (Functional Benchmarking)

.....
.....จบแล้วครับ.....